

Sund konkurrens från och i grunden

– krav Arbetsplattform

Inom byggindustrins organisationer pågår sedan flera år ett arbete kring sund konkurrens och schyssta byggen. Målet är nolltolerans mot svartarbete och regelfusk. För att lyckas behövs en bred samverkan på olika nivåer i hela byggprocessen. Svensk Grundläggning arbetar i samma anda med uppdaterade riktlinjer och säkerhetsanvisningar vid utförande av grundläggning.

För Sveriges Byggindustrier är arbetet för sund konkurrens en central fråga. Man menar sig tagit täten och initierat en samverkan mellan myndigheter, arbetstagar- och branschorganisationer, finans- och försäkringsbolag. Målet är att samarbeta för att effektivare motverka fusk, regelöverträdelse och brottslighet. Oannonserade arbetsplatsbesök, perso-

nalligare och individdeklarationer är exempel på nya kontroller. I visionen inkluderas även en upphandling med tydligare krav på uppföljning, rimliga arbetsvillkor, säker arbetsmiljö, rätt kompetens och ordning & reda, till och med sista UE-led. Vad måste då finnas på (bygg) plats för att visionen ska bli verklighet?

1. Först ganska självklart ett robust ramverk med regler som följs upp och kontrolleras med snabba och kännbara sanktioner.
2. Ett fungerande system för att löpande utveckla, arbeta efter och följa upp säkra metoder och rutiner.

Samtidigt vet vi att de flesta människor genar och tar medvetna risker då vi prioriterar kortsiktig nytta framför långsiktig nytta. Ett egenvalt riskfyllt beteende ger snabba belöningar medan ett planerat och säkert beteende kan till och med ”kosta” eller bara ge en mindre utdragen belöning. Att bryta mot gruppnormer ”kostar” mer, än att bryta mot formella regler. ”Det gick ju bra sist och alla andra gör så.” Det som då händer är att stag efter stag i vårt konstruerade robusta ramverk för metoder och regler, faller sönder!

3. Attityder, kontroll och regler styr

alltså vårt beteende. Därför behövs ett flexibelt system som klarar av att anpassas till nya eller oförutsedda kryphål och risker. Som inkluderar ett professionellt och personligt ansvar för att hantera nya förutsättningar. En kultur med attityder som bejakar kompetens, kvalitet, trygga villkor och säker arbetsmiljö.

Glöm inte att ”Individer agerar inte individuellt, bara som en individ i ett kollektivt sammanhang”.

Sund konkurrens inom grundläggning

Hur kan vi i grundläggningsbranschen bidra till och dra nytta av arbetet med sund konkurrens och schyssta byggen? Vad behöver vi för att göra ett bra och säkert jobb?

Svensk Grundläggning har medlemmar från alla aktörer i byggindustrin, vårt gemensamma fokus ligger på utförandet. Förutsättningar för ett tryggt och säkert resultat för alla aktörer, måste finnas med från början och i projektets alla funktioner. Medarbetarna måste uppfattas, och vara, betrodda och respekterade. Under våra dryga tio år som förening har Svensk Grundläggning därför haft fokus på just upphandling, arbetsmiljö och utbildning.

Leena Haabma Hintze
Svensk Grundläggning

Arbetsmiljö

Säker Arbetsplattform – inga fler välta maskiner

Ingen ska falla eller halka på ojämna och leriga underlag. Våra maskinoperatörer ska ha en vettig arbetsyta att jobba på. Och grundläggningsmaskinerna måste arbeta från en bärkraftig plattform. Utan risk att välta med risk för liv, hälsa, materiella skador och förseningar.

För två år sen sa vi kaxigt att Svensk Grundläggning var på väg att etablera nya säkerhetskrav som riktade sig till både beställare, konsulter och entreprenörer, med andra ord, till de flesta av våra medlemmar. Genom ett så kallat ”intyg arbetsplattform” skulle branschen säkerställa att inga maskiner skulle larva ut på okända markförhållanden. Men ibland är teknik och beräkningar det minsta problemet. Branschen behövde helt enkelt mer tid för att komma överens om hur det kunde, och skulle genomföras i praktiken. Det positiva är att det gett våra aktörer en ökad insikt om att verkligheten ute på arbetsplatserna kan se väldigt olika ut, och måste hanteras efter det. Förhoppningsvis är vi nu bättre förberedda inför utmaningen att tydligt kommunicera, förankra och följa kraven i branschens olika bolag och organisationer.

Att projektet Arbetsplattform har tagit mer tid har dock även inneburit att fler grundläggningsmaskiner har välts till följd av belastningen från maskinen överstigit markens bärighet. Fler operatörer har snubblat och skadat sig på olika sätt. Kanske inte på varje projekt, men fortfarande på för många och alldeles för ofta. Så äntligen – på nyåret 2020 ska branschens gemensamma riktlinjer vara klara. Alla medlemmar i Svensk Grundläggning förväntas nu att ställa krav på att riktlinjerna genomförs oavsett beställare och i alla tillämpliga projekt. Säker Arbetsplattform består av:

- Övergripande riktlinjer för projektering, utförande samt underhåll och reparation
- Riktlinjerna ska signeras av behörig representant för beställare
- I bilagor finns vägledning till objektsspecifik dimensionering, tekniska exempeldata och en checklista för risker och underhåll
- Löpande uppdatering genom Svensk Grundläggning hemsida.

Utöver specifikationer på tekniska krav för en säker konstruktion och underlag för maskindata, beskrivs krav på ritningar, löpande kontroller och underhåll. Vidare typiska arbetsmiljörisiker, förutsättningar för en säker och tillräcklig arbetsyta för

Bättre förutsättningar än dessa måste branschen kräva.

leverantörer och för utförande av arbetet, samt tillträdesramper för förflyttning. Beställarens underskrift bekräftar att arbetsplattformens konstruktiva livslängd minst omfattar tiden från första leverans av utrustning till att allt grundläggningsarbete avslutats. Samt att andra aktörer som utför arbeten inom samma område och under samma projekttid, har vetskap om att omrörd mark ska återställas i enlighet med arbetsplattformens krav och förutsättningar.

Designen av arbetsplattformen exemplifieras med typlösningar. I dessa ges inga objektsspecifika lösningar men genom de generella förutsättningarna visas beräkningar av en rimligt säker arbetsplattform. De generella lösningarna ger en god vägledning för beställaren att uppskatta kostnaden för plattformen. Genom att exkludera denna från anbudet säkerställs att ingen anbudsgivare tar risker och konkurrerar med farlig arbetsmiljö. Beställaren kan optimera kostnaden för arbetsplattformen genom objektsspecifika beräkningar. Leverantörer av geonät har möjlighet att komplettera underlagen med sina beräkningsförslag utifrån jämförbara givna förutsättningar.

Ett parallellt arbete pågår inom ramen

för ett SBUF projektet ”Uppställning av tunga maskiner på jord”, med detaljerade beräkningsunderlag och typsektioner. När resultaten färdigställts kommer dessa bli ett värdefullt komplement till Svensk Grundläggning riktlinjer.

Säker grund – så minskar du olyckor

En säker arbetsplats måste tas på allvar. Det behövs ett medvetet arbete och en enhetlig säkerhetskultur. Säker Grund (www.svenskgrundlaggning.se/arbetsmiljo/rad-och-anvisningar/sg-anvisningar/) är branschens allmänna säkerhetsanvisningar och samtidigt en beställarvägledning vid utförande av grundläggning. På några sidor sammanfattas de viktigaste förutsättningarna för Etablering, Utförande och Säker personal. Branschpraxisen uppdateras löpande av företagens kunniga representanter. Genom vår insamlade statistik på olyckor och tillbud letar vi efter orsakssamband mellan Oj! – incident och Aj! – olycka

Säkra maskiner – besiktiga!

Säkra maskiner är en lika viktig förutsättning. Alla grundläggningsmaskiner ska regelbundet kontrolleras av kompetent personal eller av ackrediterad be-

Med en trafikerad väg inom riskområdet måste maskinens stabilitet vara helt säkrad med en genomtänkt arbetsplattform.

siktningssman. En klok beställare eller projektör hämta vägledning från vår branschgemensamma checklista för borrhigar, www.svenskgrundlaggning.se/besiktning-borrhigg/, framtagen av maskinägare och leverantörer. Listan kan också användas som råd och rekommendationer vid tredjeparts besiktning.

Beställarvägledning och medlemskrav

Säker Grund och Säker Arbetsplattform är viktiga bidrag i arbetet för sund konkurrens och schyssta byggen. Riktlinjerna kan med fördel användas som beställarens stöd för transparenta anbud där arbetsplattformen blir kostnadsneutral, och självklart också av BAS-P vid projektering av grundläggningsarbeten. För att påskynda en förändring av branschens arbetsmönster måste Säker Arbetsplattform bli en självklarhet i samband

med upphandlingar, vara ett krav som efterlevs av alla beställare. Föreningen har därför inkluderat Säker Arbetsplattform i Svensk Grundläggnings medlemskrav. Användning av stockmattor är fortfarande vanlig och slentrianmässig, ökar risken för olyckor och minskar arbetseffektiviteten. Medlemskraven innebär att stockmattor endast ska användas i undantagsfall och på en jämn och avgrusad yta.

Utbildning och kompetens – alla godkända operatörer har ett utbildningsbevis

Det har tagit över tio år att uppnå en förståelse för att alla maskiner, översiktligt indelade i borrhigar, KC- och pålmaskiner, kräver kvalificerade operatörer. Grundutbildningen erhålls genom Svensk Grundläggnings teorikurser Steg 1 till Steg 3, parallellt med en handledd kvalificeringstid. Tillsammans med Bygg-

industrins utbildningsnämnd (BYN), uppdaterar vi utbildningsplanen inom den svenska anpassningen till ett kvalifikationsramverk (SwQF) i enlighet med motsvarande europeiska ramverk EQF, European Qualification Framework. EQF knyter samman olika länders utbildningar i ett kvalifikationssystem. Den fungerar som ett översättningsverktyg för att kvalifikationer från olika länder och system i Europa ska vara lättare att förstå. EQF innehåller åtta referensnivåer där lärandet beskrivs genom kunskaper, färdigheter och kompetens. Det svenska arbetet leds av Myndigheten för yrkeshögskolan. Byggyrkena ska uppnå nivå 4 av 8.

En godkänd lärling får enligt det nya Yrkesutbildningsavtalet sitt yrkesbevis tidigast efter 24 månader. Då Svensk Grundläggnings nuvarande utbildning har krav på längre praktik pågår diskussioner om hur vi kan anpassa våra branschkrav till parternas kortare avtalskrav.

Sist men inte minst – bryt inte mot kollektivavtalet! Säkerställ att alla grundläggningsmaskiner har operatörer med BYNs och Svensk Grundläggnings kompetensbevis eller yrkesbevis! ■

OBS! Bilderna i artikeln är exempelbilder och ska inte förknippas med bildtexterna. Alla företag drabbas av olyckor och tillbud. Men de företag som öppet delar med sig information är branschens verkliga föredömen och de som i praktiken bidrar mest till att olyckor kan förhindras.

Läs mer:

Säker Grund (www.svenskgrundlaggning.se/arbetsmiljo/rad-och-anvisningar/sg-anvisningar/)

Trångt men riskerna har ändå hanterats.